Ч. 44 (11.3?5). Львів, четвер 28. лютого 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА. Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41. Друкарні 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Чи стало ясніше?

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 24. лютого 1929.

Ціла парляментарна опозиція, від правиці до лівиці з національними меншинами включно, одноголосно признає одно добре у внеску Б. Б. на зміну конституції: що цей внесок взагалі врешті появився і що таким робом є уже якась відома величина, яка ввійшла на місце сплетень і поголосок. Прояснилася, мовлив, ситуація, і то не тільки щодо фізіономії самого внеску, але й загального політичного положення, бо поява конкретного внеску на зміну конституції мусить потягти за собою певні неминучі — такі або сякі — послідовні наслідки. Здається, що під цим оглядом є не лише опозиція вдоволена (якщо тут може бути взагалі мова про якесь вдоволення!), але й сама бідна бебістична братія, яка до останнього менту ходила гірше, ніж усі інші, спантеличена конституційно-реформістичними містеріями і, підписавши чистий папір, чекала з більшою, ніж хтонебудь, нетерплячкою оголошення таємного тексту.

В аналізу цього тексту тут не вдаємося, бо це вимагає ще окремого й далеко ширшого місця. Хочемо тільки зазначити, що коли конституційний внесок ББ справді кинув смужку світла на темінь нинішньої внутрішньо-політичної ситуації в Польщі, то проте темряви цієї далеко не розпорошив. Припинилися тільки одні сплетні — на тему змісту майбутнього внеску — й розпочалися інші — на тему саме тих послідовностей, які внесок ББ за собою потягне. Від цих поголосок аж кишить, а певного ніхто нічого не знає.

Отже: чи урядові залежить на форсуванні ревізії конституції мерщій, чи він воліє відкладати момент „розгривки"? В першому випадку треба рахуватися зі скликанням надзвичайної літньої „конституційної" соймової сесії, в другому — з зачиненням сойму в другій половині березня аж до осени, себто слідуючої бюджетової сесії. Дальше: чи уряд (клюб ББ) справді стоїть на становищі заяви п. Славека, складеної в дні оголошення внеску представникам санаційної преси, і з деякими змінами повтореної у розклеєній від двох днів по місті відозві та у виголошеній позавчора його соймовій промові, а саме, що внесок той має бути або прийнятий або відкинений, але не може стати предметом жадних „торгів" і не може бути викреслена з нього ані одна протинка?! Введення таких ультимативних метод законодатної праці ББ булоб, що правда, прийомом надзвичайно оригінальним, однак не в оригінальності річ: адже ми до дивоглядів і так уже звикли. Річ в тім, що на прийняття зголошеного внеску „ен бльок" нема в нинішньому соймі найменшого, але то найменшого, вигляду: це справа пропаща. Але що в такому випадку? Розвязання сойму — та „октроювання" конституції з усіми її „протинками", чи ще одно розписання виборів по старій конституції в виборчій ординації? В першому випадку невідомо, чи уряд буде спішитися із скликанням нового псевдо-парляменту, вірний дотеперішній тактиці заховування „позоруф" парляментарного правопорядку, чи радше воскресне концепція п. Цара — правити 2—3 роки виключно декретами. Знову проти евент. ще одних виборів „по старому" — промовляє острах, чи не вирине тоді сумнів, що будучий сойм не матиме вже взагалі права переводити ревізії конституції, бо право збережене 125-ою ст. конституційного закону з 1921 року лише за „другим з черги на основі цієї конституції вибраним соймом". Колиж мова доходить до комбінацій на тему того загального стану, який запанує у Польщі після евент. „октроювання" конституції в тому виді, як її нині пропонує ББ., або навіть після переведення зголошеного внеску крізь нинішній сойм, — хоч і в дещо злагідненому виді, а проте з найбільш суттєвими змінами, які можуть найти підтримку цілого колишнього хієно-пяста плюс ББ і його сателіти, — коли люди починають запускатися у комбінації на тему практичних наслідків нового устрою — тоді вже нема кінця-краю здогадам і всякі „що" та „чи" так і залишаються без відповіди.

Як бачимо — то трудно справді сотворити ясну ситуацію. В усякому разі, що торкається спеціяльно долі сойму, то його ситуація значно „затемнилася". Коли розмови ведуться у площині „зачинення", „розвязання", „замаху" і т. д. — то акції сойму на політичній біржі мусять летіти коміть головою. Так воно теж і діється і тому можна говорити про всякий настрій в соймових кульоарах, тільки не про — рожевий. Пригнічення, яке запанувало в парляментарних варшавських колах як виплив свідомости, що парляментові кажуть підписувати смерть парляментаризмові і що народнє представництво має власноручно звести ідею демократії на рівень фарси чи карикатури, — це пригнічення ще дужче скріплює враження ситуації зовсім непевної.

Але будь-що-будь на варшавському овиді видніє нині сильвета посла Славека, приклонника „сильних діл" (про слова й не казати) і вирішування проблемів ультимативними „або — або". Це сильвета боєвика і з її появою автоматично виринає перспектива всіляких страхіть: розвязання, розігнання і т. д. В тінь пішла сильвета п. Бартеля, що — о іроніє! — на тлі тутешніх відносин зискав собі марку лагідного миротворця, що чудесно ллє оливу на розбурхані хвилі урядово-соймових конфліктів. Ці два польські діячі — це гейби Ариман і Ормузд і то один з них бере верх, то другий! Нині Ариман потряс мечем — вибачайте: говорить пламенні промови і над соймом справді гейби легенько забреніла шабелька. Однак з того не виходить, щоби ми були свідками останньої вже фіґури кадриля, що не інтервеніюватиме п. Бартель і що ситуація знову не „злагідніє". Але що „яснішою" вона тоді теж не стане — це певно.

Для нас, українців, усі ті варшавські здогади, комбінації й пермутації, не мають значіння. Для української політики ситуація, справді проясніша, — в розумінні усунення сумнівів, якщо вони ще в декого були. А саме: без огляду на той чи інший оборот справи започаткованої ревізії конституції — кожний з них буде означати для нас *погіршення* відносин. І тут ось починається площина під найповажнішу виміну думок у нашому політичному таборі.

І. Кедрин.

На педаґоґічні теми.

Як провадиться підготовка шкільної реформи в ЧСР.

Школа в Чехословаччині до цього часу ґрунтується на тих підставах, які вона одержала в спадщину з часів австрійського панування. Зрозуміло, що сучасна шкільна система в ЧСР мало відповідає тому демократичному духові, під знаком якого йде перебудова усього політичного й громадського життя в цій молодій республіці.

Згідно з сучасною шкільною системою, після народньої школи (з 5-и літнім курсом) спільної для дітей всіх верств громадянства, йде вже поділ дітей на дві касти: для одних дітей є міщанські школи (з 3—4 річним курсом), для інших дітей — нижчі середні школи, з яких стелиться прямий шлях до вищих середніх шкіл, а далі — до високих шкіл.

Ознаку міщанської школи зовсім не слід вбачати в наділенні учнів цеї школи меншими здібностями в порівнанні з учнями середніх шкіл, а скорше в нижчім соціяльнім і економічнім стані їхніх батьків.

Цей неприродний поділ дітей на дві касти, розуміється, тяжко погодити з справедливим домаганням демократії: рівне право на освіту для дітей усього громадянства.

Демократія деяких країн вже прийшла до думки, що лише єдина школа є правдивий тип школи, який може забезпечити кожній дитині належитий розвиток її здібностей, її інтересів і потреб.

На цей шлях стає тепер і громадянство ЧСР, оскільки про це можуть свідчити несчисленні збори ріжних громадських і політичних організацій а також преса всіх напрямів — у звязку з тою кампанією, яку розпочало само учительство в боротьбі за єдину школу. Ініціятиву в цій кампанії взяла на себе Учительська Спілка разом з двома школами високих педаґоґічних студій в Празі та в Брні — в днях урочистого святкування 10-ліття чехословацької републики.

Головним пропаґатором єдиної школи в ЧСР є доцент Карлового університету в Празі Dr. V. Prihoda, який невпинно виступає в ріжних місцях ЧСР з доповідями про єдину школу та вміщує по ріжних педаґоґічних і загальних часописах статті на туж тему. Він-же був і головним референтом на зборах „Педаґоґічного тижня" в Празі, влаштованого ініціяторами кампанії за такими гаслами: „єдина школа для дітей" і „висока педаґоґічна освіта для учителів".

Не буду тут наводити тих рефератів і дебат, які пройшли на цьому „Педаґоґічному тижні" з участю 700 учителів і учительок зі всіх кінців ЧСР, обмежуся лише наведенням резолюцій у справі тих питань, ради яких влаштовано „Педаґоґічний тиждень".

„Ми, учасники „Педаґоґічного тижня", скликаного під протекторатом міністра шкільництва й народньої освіти д-ра М. Годжи в дні 10-ліття самостійности Чехословаччини, в кількості більш 700 учителів і учительок зі всіх кінців републики, висловлюємося за єдину диференційну школу, обовязкову для всієї шкільної молоді до 15 років. Ідейного обєднання усіх шкіл можливо досягнути лише послідовним відділенням школи від церкви, обєднанням учительської корпорації шляхом підготовки усього учительства у високих школах та орґанічною будовою вищих ступнів школи на її нижчих ступнях, починаючи від дитячих садків. Єдина диференційна школа має складатися з двох ступнів. Перший ступінь утворюють перші пять років консолідованої народньої школи. Консолідацію школи розуміємо, як сполучення малоклясових шкіл у школи з багатьома клясами. Другий ступінь сполучує й перетворює сучасні міщанські школи та нижчі середні школи в новий тип диференційної єдиної школи. Диференція розуміється, як приноровлювання методи навчання та шкільного матеріялу відповідно до індивідуальних особливостей учнів, їхніх розумових здібностей, інтересів і потреб. Ця диференція сприятиме кожному учневі здобути освіту в необхідному для нього обсягу. Добір учнів за цією системою відбуватиметься зі всієї народньої маси на основі психольоґії. Єдину диференційну школу ми уявляємо собі, як школу сумісного навчання, де диференція приверне більшу увагу й щодо виховних потреб молоді обох станів. Єдина диференційна школа, за яку висловлюємося, ґрунтується на висновках педаґоґіки, соціольоґії та наукового школознавства. Тільки єдина школа відповідає культурним і соціяльним потребам нашого народу, а також тим культурним та ідеольоґічним передумовам, на яких збудована наша держава".

„Вирішення питання про вищу освіту учительства стає невідкладною справою нашої републики, бо в сучасний момент це є питання міжнародного значіння... Отже ми висловлюємося за загальну середню освіту та двохлітню високу фахову педаґоґічну освіту для всього учительства народніх шкіл, яка має подаватися у високих школах, університетах чи політехніках. Необхідність повного закінчення середньої школи для всього учительства користується тепер загальним признанням, також не викликає заперечень і право на високу підготову для кожного, хто скінчив повний курс середньої школи. Отже в початку другого десятиліття републики звертаємося до уряду й законодавчих органів: „Дайте народнім школам, молоді та републиці учителя з високою освітою, за прикладом сусідніх держав".

Однак учительство ЧСР добре розуміє, що реформа школи не є монополією учительства, — це є справа всього громадянства, а тому учительство визнало за необхідне притягнути до обговорення питання про шкільну реформу як батьків, так всілякі громадські організації й політичні партії. З часу „Педаґоґічного тижня" й по цей день відбуваються в ріжних місцях ЧСР збори батьків, на яких виступають педаґоґи з доповідями про єдину школу. Особливо величні

були збори батьків у Празі підчас „Педагогічного тижня", на яких прочитав свій реферат про єдину школу в надзвичайно приступній формі все тойже **V. Prihoda.**

Немає майже ні одного дня, щоби в столиці й на провінції не відбувалися збори й навіть конференції з дискусіями в справі реформи школи в ЧСР. Нема ні одної ґазети, якаб не відгукнулася якою статтею на тему шкільної реформи. Про спеціяльну педагогічну пресу нема чого вже й казати.

Ідею про єдину школу та високу педагогічну освіту для всього учительства усвідомили найширші кола громадянства, а ця обставина в демократичній державі відіграє немаловажну ролю. Отже можна думати, що на зїзді, який має намір скликати міністерство шкільництва й народньої освіти в березні ц. р. ця ідея знайде повне признання. Бодай сам міністр нар. освіти в своїй промові на зборах „Педагогічного тижня" визнав найважнішою проблемою шкільної реформи роздроблення єдиного типу школи, бо „школі припадає завдання довершити обєднуючий процес звільненої держави... Школа в демократичній державі повинна виховувати сильні характери, бо в тяжкім суперництві народів середньої Европи ми можемо перемогти лише якістю, а не кількістю".

Наведені тут дані про засоби підготовки шкільної реформи в ЧСР, може, стануть в пригоді й нашому учительству, що тепер працює над реформою рідного шкільництва в Галичині.

Ст. Сірополко.

Радянська Україна.

Правляча партія про українську книжку.

Центральний Комітет Комуністичної Партії більшовиків України (КП(б)У) приняв обширну постанову про видавання української книжки. Постанова ця незвичайно вимовна та характеристична для тамошніх видавничих відносин. Подаємо з неї найважніші місця.

„Оцінюючи роботу видавництв на Україні — читаємо в ній — в справі видавання української книги, ЦК КП(б)У констатує, що на сьогоднішній день більша частина продукції видавництв припадає на підручники. Хоч це є великий чинник піднесення культури широких мас, але він також виявляє, що ми досі: а) не охопили широких робітничих і селянських мас масовою українською популярною соціяльно-економічною та науковою літературою; б) видали мало фундаментальної марксо-ленінської літератури українською мовою (з „Літопису українського друку", що виходить у Харкові, видно, що саме найбільше книжок в українській мові друкують українські видавництва на марксо-ленінські агітаційні теми. — Ред.); в) наукову та технічну літературу тільки що починають видавати. **Великою перешкодою щодо поширення української літератури була незадовільна організація роботи самих видавництв та висока ціна на книжку".**

Про мале поширення української книжки та про занадто високу її ціну говорив свого часу і секретар КП(б)У Косіор на київській партійній конференції. Про те саме довідуємося і з численних дописів з місць, опублікованих в радянській пресі. Української книжки нема і по бібліотеках робітничих клюбів та по читальнях червоної армії. На Україні має повну перевагу російська книжка. Посередньо це стверджує і ЦК КП(б)У в наведеній постанові.

Перевибори рад.

З радянської преси довідуємося, що по день 20. лютого ц. р. перевибрано на Україні 9.200 сільських рад. Іншими словами перевибори вже на покінченні. Взяло в них участь 6 і пів міліона управненого до виборів населення. До нових рад вибрано 313 тисяч делеґатів. Відсоток жінок між вибраними збільшився у порівнанні з попереднім роком на 17 відсотків. Членів і кандидатів КП(б)У ввійшло до тих рад 16,6 відсотків, членів комітетів незаможних селян 45 відсотків. Активність виборців унагляднюється цифрою 64,5 відс., а по деяких селах сягає вона і 95—100 відс. Виходилоб, що були місцевости, де всі управнені до виборів взяли в них поголовну участь.

Проф. Герасимович нагороджений у Ню Йорку.

Старший астроном харківської астрономічної обсерваторії проф. Герасимович дістав на міжнародньому конкурсі в Ню Йорку найвищу нагороду за наукову працю про джерела соняшної енергії.

Українці на Далекому Сході.

Скрізь по безкраїх, незмірних просторах Далекого Сходу та Сибіри, куди, здавалося, тільки птах може залетіти чи хижак-звір забрити, скрізь тут розпорошені українці-переселенці з Полтавщини, Київщини, Дніпропетровщини й інших місць України. Цілими селами й хуторами осіли українці на безмежних просторах: господарюють, борються за життя з суворою, непривітною, дикою природою, насаджують культуру. Здавалося, що за щоденною працею можна забути і про свій край, про свої звичаї, побут, забути рідну мову, пісню. Але ні.

Ідучи потягом, подибуєш села чи хутори, які є живим зразком, копією сіл України. Можемо відразу пізнати, що тут живуть полтавці, чи киівці. Загальний зверхній вигляд будівель зберігся включно до журавля у дворі, не кажучи вже про побілку, фарбування то-що.

Все населення кохається в усьому українському. Та, на жаль, ніяких ґазет, книжок, ні шкіл, нічого нема. Не ведеться ніяка культурно-освітня робота серед українців. І лишилася їм тільки сама пісня та мова, з якими вони не розлучаються ніколи.

В останніх роках відносини дещо покращали. По богатьох селах та в деяких містах, як от Благовіщенське, Новосибірське й інших, працюють українські школи. Треба богато вчителів, та їх на місці нема. Надіються на Україну, що вона поможе літературою і ґазетами.

Вже чотири роки велику культурну роботу переводить тут український театр під управою Бунчука. Скрізь, де лиш театр виступає, його приймають з великою радістю. Мандруючи з міста до міста, з села до села, театр відвідав майже всі місцевости, де живуть українці. **(У. Е.)**

Відмолоджена партія.

Розмова представника „Варш. Інформації Прасової" з гол. секретарем української соц.-радикальної партії д-ром М. Стаховим.

„Варш. Інформація Прасова" („Вшистке Стронніцтва") в останньому випуску місгить розмову з гол. секретарем соц.-радикальної партії д-ром М. Стаховим, навязуючи до останнього (31-го) партійного конґресу, що відбувся у Львові в днях 2 і 3 ц. м. На поставлені питання про враження з останнього конґресу партії, про відносини до УСДП, про становище до зміни конституції й етатизму, про відношення до польської держави, про порозуміння з іншими українськими партіями, про становище до польської лівиці і про спільність професійного руху — відповів д-р М. Стахів ось що:

Останній конґрес УСРП переконав партійних керманичів, що соц.-рад. партія сильно зросла в останніх літах і то під оглядом територіяльним і кількостевим. Під теперішню пору має вона 8 тисяч членів, а в тому 80 проц. сільських пролетарів (?!). Останній конґрес відбувався під прапором опанування партією всього руху українського пролетаріяту, яке то змагання проявилося в соц.-рад. партії в останніх трьох літах шляхом приєднування до партії промислових робітників, шляхом участи й підтримки страйкової акції, передвиборчою акцією, участю у виборах до кас хорих то-що. Провід змагає до зрівноваження в партії організованих сил працюючого люду в місті й на селі.

Змагаючи до опанування всього руху українського пролетаріяту та стоячи на ґрунті рівнорядности промислових робітників і селянства, УСРП бажає шляхом порозуміння створити великий український соціялістичний картель чи бльок, поза яким найшлись би тільки комуністи.

На останньому конґресі — по словам д-ра

АДА НЕҐРІ.

ШРАМ.

Як Марта вже була зовсім виздоровіла, що й лікарі сказали, приїхала до неї з Міляно її донька Петра, щоб забрати матір із лічниці.

Петра була вдягнута в теж убрання з накидкою — дуже довге, блакитно-сіраве, крій звичайніський, в якому мама бачила її тричі, чи й чотири рази в часі своєї недуги біля свого ліжка, як вона приходила відвідати її. Мала ту саму поставу, як тоді, при відвідинах, супокійну, шорстку; той самий погляд очей — дуже далекий, або дуже проникаючий, блакитно-сіравий, як вигляд одягу.

Щож робити? Мусіла здатись на ласку доньки й разом жити з нею. А вжеж: їсти-ж бо треба.

Малиб їхати отсе поїздом до Міляно. Там Петра приготовила їй кімнатку у свойому маленькому помешканні, яке в короткому часі вспіла придбати собі, геть поза брамою Монфорте. Стара хата в Больонії, знищена, проклята — і щоб була згоріла до самих підвалин! — сплямлена кровю. Чоловік її самовбийник, із розтрісканим лобом похований у Чертозі. Вона, Марта, чудом урятована та по довгих місяцях терпінь у лічниці виздоровіла від рани на обличчі. Адже по такій ганебній притичині вона, зі сорому, таки не могла, не повинна більше й показатись у Больонії.

Її чоловік захотів було неодмінно вбити її, а потім і себе. Покінчити вже раз із отим осоружним життям скажених собак, яке так довго тягнеться в сімї. Петра (а малою звали її Петруся) виростала в цій метушні. І як у хаті все йшло уверх дном, як батько гидко юшивсь заразливим ремством до матері, — вона, мала дитина, зовсім інстинктовно затулювала очі й вуха. Ремство — трійливий овоч надто палкого кохання. Ремство до всіх і до всього. Мовчанка, розмова, погляд, рух, сміх, плач — усе викликало ремство: позбавлене справжніх причин і підстав, а все тільки тіни, фантазми, підозріння, лють. Згодом дійшло до того, що жінка, віддихаючи, лякалась, чи своїм віддихом не зраджує чоловіка, чи не злочинить перед ним. Це божевілля приглушувало в ній материнське почуття. І дитина це розуміла. Розуміла і блідла-блідла, ставала якоюсь постатю худо-довгою, сливе чужою батькам. Її блакитно-сіраві, довгі, завсіди прижмурені очі були схожі до батькових, тільки без тих його відблесків шалу. Ними Петра дивилась у своє нутро, все глибше-глибше поринала туди, наче шукала в собі оборони проти батька, матери. І таки справді — вона, Петра, узброювалась в охолоділість та безсоромназливість доньки. У вісімнацятому році життя вона скінчила вищу технічну школу й курс стенографії та вистарала собі місце праці в Міляно. І подалась туди жити, самотно: обезцінюючи кохання, маючи жах перед подружжям, тільки з рішучою волею: пробивати свій шлях власними силами і трудом.

У той-же час там у Больонії діла між двома нещасними, як ніколи, йшли до гіршого. Одначе Марта не знала, не могла зрозуміти іншого життя від того, яким животіла. Побиття, жах, сльози, притуплення душі, ці удари, за якими слідували вже дуже остогидлі, агрнілі втихомирювання, стали для неї необхідними. Вона була отроєна і, врешті, покохала свою отрую. Ніколи не зрадила чоловіка. Та з роками самі його підозріння побуджували її й вона своїми жартами, недоговорюваннями, залицяннями, що підсичували в ньому лють, викликала у нього ще жорстокіше ремство. Колись, як дівувала, була гарною, а й тепер була такою. Але чула необхідність упевнитись у цьому його заздрістю. Не вміла інакше жити, як тільки зі своїм розлюченим володарем та його налигачем. Навіть вона була першою, що підюдила його, щоб він убив її: „А вжеж, що так! Убий мене, тай годі!" Він, сліпий, стрілив до її горла. Тільки жінка, як побачила холодну безодню дула, яка сугульнула зненацька перед її очима, стратила весь свій одчай і мерщій скочила в бік. Куля пройшла лівим щелепом. Він, бачучи, що вона паде, стрілив собі в ухо. Був певніський, що забрав її з собою у вічність, щоб разом терпіла з ним і для нього.

*

Оцеж і був той шрам, якому Марта, як була певна, що не приловить її донька, невтомно приглядалась у маленькому зеркалі. Рана гоючись, полишила білий шрам, біліший від самого лиця, трішки долинковатий. Це вглиблення шраму на обличчі не молодому, а все таки пристрасному, надавало йому проймаючого сяйва молодости, життя. Всі придивлялись отому шрамові. Він був ключем до її мученичого життя, кохання. Бо хоч воно було й розпучливе і кріваве, а все таки було коханням. Жінки завистно впялювались у шрам своїми зіницями. Мущини приглядались йому з цікавістю; приглядались у очі, що під важкими повіками горіли потрохи всіми кольорами, а там приглядались всьому волоссю. Приглядались у-

М. Стахова — можна було замітити цікаве явище. Коли в попередніх конгресах брали участь головним чином старші, вікові делегати, то на останньому мав перевагу молодший елемент: делегати від 25—30 літ, що дає запоруку скорого розвитку партії в будуччині. Також рівень дискусії був високий.

На українській національній области під Польщею УСРП є найсильнішою соціялістичною партією. Змагаючи до створення українського соціялістичного картелю чи бльоку соц.-радикали бажають притягнути до нього УСДП, Сел. Союз і Сель-Роб (правицю). Остання з названих партій мусілаб прояснити свою політичну плятформу і стати на становищі політичної самостійности українського народу. Що торкається УСДП, то причиною ріжниць між нею й соц.-радикалами є якийсь дивний консерватизм соц.-демократів, який проявляється в інтерпретації й приноровлюванні ними принціпів марксизму й історичного матеріялізму.

Професійний рух на українській нац. території під Польщею мусить бути окремішний для українських і польських робітників. Зате бажаною була би співпраця й порозуміння професійних польських й українських організацій в обороні інтересів праці проти капіталу.

Конгрес УСРП в ухвалених резолюціях апробував в цілости дотеперішню політику партійних органів, себ-то парляментарного представництва й Головної Управи та висловився згідно за продовженням дотеперішньої політичної лінії.

На запит про відношення до польської держави, д-р Стахів приводить головні точки декларації парляментарної репрезентації УСРП, зложеної при відкритті польського сойму, додаючи:

„В тому своєму змаганні до повного національно-політичного і соціяльно-господарчого визволення „український нарід є готовий ввійти з іншими народами не лише в приязні відносини, але й у відносини братерської взаїмности, наскільки ті народи будуть солідаризуватися з його змаганнями й закинуть думку про збройну інтервенцію на українських землях".

У відношенні до поодиноких польських питань, як нпр. зміна конституції або етатизм, розмовець зазначив, що під тим оглядом не наступила ніяка зміна. До справи державного етатизму УСРП відноситься неґативно, бо кожде державно-етатичне підприємство утримується податками й даниназми населення. В заміну за тягарі, яке воно несе на собі, тратить право до господарчої ініціятиви. Взагалі УСРП є противником монополізування державою господарчого життя, висуваючи при будові нового устрою ідею кооперативізму, а не етатизації.

Відношення УСРП до польської лівиці є залежне від останньої. На жаль, про позитивне відношення до польського лівицевого картелю немає мови, як довго справу розвязки українських і білоруських емансипаційних проблем польська лівиця розглядатиме несоціялістично і на ті питання буде дивитися під кутом погляду народової демократії.

За океаном.

Нове українське товариство в Бразилії.

Бразилійський український тижневик „Праця", що виходить у Прудентополіс, в Парані, подає, що з кінцем 1928 р. засновано в Куритибі нове освітньо-організаційне товариство під назвою „Український Центр" в Куритибі. Товариство зареєструвало свій статут, у якому між іншими постановами находяться застереження, що на випадок розвязання майно товариства переходить на товариство „Просвіта" у Львові.

Українсько-бразилійська колеґія.

В днях 14. і 16. листопада м. р. відбулися з приводу закінчення року іспити в українсько-бразилійській колеґії в Порта Уніон. Протягом 1928-го року ходило до колеґії 47 учнів. До іспиту сідало 25, з того з початкового курсу 4, підготовчого 6, з першого року 10, з другого 6. Після переведеного іспиту признано здібними до вищої кляси: з початкового курсу з достаточним поступом 3, з підготовчого курсу з достаточним поступом 5, з першого року з добрим поступом 2, з достаточним 8, з другого року з відзначенням 2, з добрим поступом 4. Признані нездібними: один з початкового курсу і один і підготовчого.

З життя українського студентства в Канаді.

При Інституті ім. Петра Могили у Вінніпеґу істнує студентський кружок „Прометей". Завданням кружка гуртувати українських студентів, уладжувати дискусії, концерти та забави. При кружку істнує теж орхестра під проводом п. Крипякевича. Протягом 1928 р. відбулося кілька дискусійних вечорів. Один з них на тему „Чи українці в Північній Америці засимілюються?" викличав довгі суперечки і був дуже оживлений. Кружок мав намір видавати свій постійний орган під наголовком „Прометей", одначе вийшло лише одно число. Відбуваються теж деколи концерти й забави. Сходини кружка відбуваються що-суботи.

Як живуть українці в Карвел, Канада.

Околиця Карвел находиться 32 милі на захід від Едмонтону при Сіпеарській залізниці. Це майже остання українська оселя на заході. Околиця заселена здебільша самими українцями з Галичини. Займаються вони мішаним фармерством. Українці заїхали в цю околицю перед 20 роками й не зле їм живеться. Є тут дещо й інших національностей, що займаються фармерством, але вони вже поза осередком цієї околиці та на гірших землях, бо українці позаймали кращі. Землі тут трохи горбуваті, але щодо урожаю, то вони досить відповідні. Урожай минулого року не був дуже добрий, а то з причини посухи, котра панувала майже до жнив, а ще до того прийшов мороз за скоро і майже половина збіжжа вимерзла. Є тут два елеватори, котрі побудовано тому два роки назад і тепер вже нема тих невигідностей щодо збуту свойого збіжжа, як було попередньо. Богатих фармерів тут ще нема, хоч є такі, що поприїздили сюди ще перед двацяти роками. А причина цього є та, що тут землі були дуже лісисті і треба було богато часу на їх

вироблення. Але в більшій частині земля вже вироблена. Культурне життя цілої околиці зосередковується в товаристві ім. Шашкевича, якого членами є всі українці. Товариство має власний дім, в ньому відбуваються вібрання та аматорські вистави. Товариство істнує вже тринацять років

Нові українські музичні видання.

Українська музична література в Америці збільшилася свіжо трьома музичними випусками. Український скрипковий артист, проф. Роман Придаткевич з Ню Йорку, уложив на ноти для скрипки три українські народні пісні, а саме: „Козачок", „Янічок" та „З буйним вітром та розмовонька". До всіх трьох доланий фортепяновий акомпаніямент. Отсі пісні появились накладом світової накладні Едварда Туберта, що має свої склади в Ню Йорку, Льондоні і Ляйпціґу. Пісні можна набувати по ціні 50 цт. за випуск в Січовім Базарі — „Сурма Бук енд Мюзик Ко", 103 Евеню А, Ню Йорк.

Авраменко приїхав до Ню Йорку.

Василь Авраменко, відомий український артист-балетмайстер, приїхав недавно з Шикаго до Ню Йорку. Думає він отворити там школу танців, щоби підучити артистичного танцю українців та українок. У Злучених Державах та в Канаді мав Авраменко кілька курсів українського танцю і випустив цілий ряд здібних учеників та учениць.

Журналісти і журналістика.

Обовязки громадянства супроти журналістів

Від якогось часу в Польщі думають про управильнення відносин в журналістичній ділянці та про створення основ соціяльного забезпечення журналістів. Довгий ще шлях, заки ріжні проєкти про управильнення й забезпечення життя й умов праці журналістів у Польщі завершаться обовязуючим законом.

У чехословацькому парляменті саме тепер ведеться дискусія над проєктом закону про суспільне обезпечення журналістів. З того приводу голова чехословацького журналістичного синдикату сен. Піхль на засіданні виголосив промову, з якої головними уступами слід познайомити й наше громадянство.

Без журналістики — говорив сен. Піхль — не булиб ми там, де ми сьогодні находимося, без журналістики не моглаб республика ніколи так сильно зміцнити своїх позицій в краю і за кордоном. *За свою працю платить журналіст своїм здоровлям, своїми нервами, своєю передчасною нездатністю до виконування своєї професії.* Пересічний вік журналіста є на 10—20 літ коротший.

стам, які часто, дуже сильно, широко сміялись і, сміючись, показували зуби-сікачі, переложені одни на одному, як у осіб трагічного призначення. Слідкували мущини за несупокійною палкою постатю жінки, яка ще й не думала покидати втіх життя.

Петра не могла, не знала інакше дивитись на шрам матері, тільки з відразою. Її погляд втикався у шрам, як вістря ножа — митю і швидко відтіль утікав. Убогу жінку, яка остала без засобів прожитку, постановила забрати до себе. Либонь десь там глибоко в серці ховала надію, що врешті в ній, у цій самотниці, удові, найде маму, за якою тужила, якої недостачу відчувала завсіди. Хтож інший міг би був забрати її, саме тепер? Аж ні! Ділив їх шрам, який відмолоджував обличча Марти, насильно робив його кращим, таємнішим, був неначе печаткою на любовному листі. Хібаж це мат р? Та ніколи! Чиж можливо, щоб ті очі, уста, шрам, минуле могли злитись із виразом облич інших, правдивих старих матерей?

Хатою — Марта піклувалася дуже мало. Моральний безлад, у якому вона проживала, нелад нервів у наслідку трагедії, робили її непригожою до ладу в господарсько-хатній роботі та в інших обовязках, які повірювала їй донька. Марнувала час у достовців, у сусідок, яким тисячний раз оповідали, як то коїлись „ті діла". Слухачі в той-же час не відривали очей від білішого, як лице, шраму під лівим щелепом.

Самоти жахалась. Повертала думкою до чоловіка. За спиною вчувала його важкий віддих, його погрози, його кохання, яке палало ненавистю і жалобою. Одначе цей жах у ній був чисто фізичний, без ніяких докорів, і йому товаришили тремтіння, що не були їй немилими. Хай йому всячина! Ще раз пожитиб отим зіпсутим життям, тільки, щоб мати ще свого чоловіка! Чиєю-ж вона була тепер? Чиж оцю доньку, можна назвати своєю? Дивно, як ті діти родяться й виростають зовсім іншими, нічим не вдаються в батьків, наче походять з іншої раси...

І в цьому не слід винити нікого. Навіть того, кого вже не було. Є такий мотуз, що тягне нас, мов телят до різні. І ми йдемо! Йдемо туди, куди мотуз тягне нас. В один чудовий момент ми засліплені втелющуємо в засідку, що зоветься: смерть. І все те, що скоїлось, либонь вина її, смерти?

Петра не шанувала Марти. Навпаки! Своїм суворим поведенням, мов педагог у школі, своєю холодною незгідністю з ділами матери, вимаганням рахунків до останнього шеляга з видатків, зроблених для хати, всім цим понижувала її. Здавалося, що вони помінялись ролями. Бо щоб вона покохала кого, віддалась... Одного вечора хотіла сказати доньці про це, хотіла з нею розмовитись по душі, що так далі самотній, молодій жити не гаразд. Та зовсім несподівано побачила перед собою Петру іншою, як вона хіхікала лихим, охриплим сміхом, мов схлипувала. Довгий її вказуючий палець невмолимо стремів проти неї, проти її шраму. Сама-ж глумом жбурляла: Я? Покохати? Віддатись? Мати в хаті пекло і плодити діти, щоб і вони терпіли? А в один прегарний день, у шалі кохання, дірвати гостинець отой під лівим щелепом? О — ні! Цього ніколи — ніколи не буде!...

Марта, запалена в обличі, схопилась на ноги. Очі блиснули сльозами. Щось незбагне цере мінювало, ушляхотнювало її. Хоч була нижчої постати, але в цій хвилині була вищою, молодшою від своєї доньки.

— Нещасна ти! Можеж мені докоряти, але ти є нещасною, бо всіх ненавидиш. Твій батько, хоч який був, а все таки кохав мене на свій лад. Так! І ти не смійся! Знаю добре: ти не можеш дивитись на мій шрам під лівим щелепом. Аджеж ти з усією твоєю байдужністю, з твоєю вільністю є нужденніша за мене. Ти є холодний кусок леду, що даремно шукалаб чоловіка чи коханка, бо не знайдеш такого. Тебе ніхто не кохатиме аж так палко, щоб із кохання до тебе ранити тебе. Не сміятись, а плакати — плакати тобі!...

Почули обі, що сказали собі у вічі те, чого між донькою та матірю не сміє говоритись. Засоромились, замовчали, ждали, що втихомирились. Проминула ніч, якої тиша була наповна важким болем. Тиша, в якій той, хто не спить, чує, що в сусідній кімнаті так, як і він, той другий, має очі отворені, поринуті в темінь ночи. В день по сварці, як Петра пішла до праці, Марта зібрала свої речі в маленький клуночок, забрала свої — небагато їх було — гроші тай подалась...

Утікла далеченько, бо Петра більше ніколи й нічого про неї не чула. Хто зна, куди вона поділась! Хто зна, кого вона собі найшла, що, співчуваючи, забрав її до себе. А може, побачивши шрам, у якому є стільки дивного минулого, який ізтомленому обличу надає стільки таємности й молодости, яка ніколи не вмірає, й покохав її.

З італійської мови переклав
Михайло Островерха.

ж людей, діяльних у інших професіях. Журналістична професія не знає відпочинку, знає лише вічну, вічну погоню за інформаціями і *максимум* напруження нервів. Ясно, що суспільна опіка у відношенні до людей, діяльних у тій професії, мусить бути трохи інша, ніж у відношенні до осіб, що працюють в інших ділянках людської праці. Не тому мусить бути інша, немов би журналісти бажали привілеїв, бож і закон про суспільне обезпечення не дає привілеїв, але тому, що треба респектувати окруження, в якому вони живуть й виконують свою працю. *Журналісти були теж єдиною суспільною верствою, про яку все мало дбали.* Заціkавлення було лише тоді, коли йшло про інтереси інших.

Завдання журналістики зростають постійно. Журналісти мусять збільшувати свою працю, якісно й кількісно. Забезпечити їх матеріяльно значить: уможливити пресі дальший розвиток, звільнити її від матеріяльної журби і дозволити журналістам присвятити всю свою енергію лише продуктивній праці й науці.

Важко подумати собі демократію без доброї журналістики, парляментаризм, конституційне життя, державну й громадянську контролю без гармонії між політикою й пресою.

Тому справа суспільного обезпечення журналістів має таке далекосягле значіння. Здається, що не зроблю помилки, коли скажу, що в тій справі далеко більше повинна бути заціkавлена публична опінія, як самі журналісти. Публична опінія мусить бути заінтересована в тій справі, бо їй повинно залежати на тому, щоби рівень преси був якнайвищий, вона мусить пресі помагати, мусить дати журналістам спромогу в цілости посвятитися праці, що творить основу, на якій спочиває цивілізація, лад і високий рівень усього нашого життя. Суспільне обезпечення журналістів є лише дрібною сплатою довгу, яким обтяжені є законодатні установи й уряд супроти журналістики.

Нова ділянка.

Ще кілька слів у справі заснування спілки для розбудови й експльоатації мінеральної місцевости Черче.

Справа Черча є вже досить відома нашому громадянству. Фактом є, що у віддалі 5 км. від Рогатина і 2 км. від стації Потік (на шляху Ходорів-Підвисоке) находиться високоцінна під мінеральним (купальним і питним) оглядом місцевість Черче. Фактом є, що дотеперішні досліди цеї місцевости геольогами, гідрольогами, хеміками й лікарями дали наскрізь додатні висліди. Фактом є, що й дотеперішня практика навіть в дикому й напівдикому стані дали якнайкращі лічничі наслідки. Фактом є, що по мінеральні скарби Черча витягають свої загребущі руки чужі чинники.

Дотеперішні власники (місцеві селяни) мінерально-купелевого заведення Черче, непідготовані до ведення такого, досить складного підприємства ані під матеріяльно-фінансовим, ані під технічним оглядом, готові віддати його в руки ширших українських громадянських кол для доцільної експльоатації й широкої розбудови. З метою здійснити це завдання та створити хоч одну українську купелеву місцевість за ініціятивою Українського Лікарського Т-ва у Львові завязався у Львові Ініціятивний Комітет під проводом през. д-ра Костя Левицького як голови й д-ра Остапа Прийми — як секретаря. В Ініціятивному Комітеті взяли участь представники наших центральних економічно-фінансових установ, як Земельний Банк Гіпотечний (дир. М. Гаврисевич), Т-во вз. обезпечень і Кооп. Банк „Дністер" (дир. Ярослав Колтунюк), Центр. Кооп. Банк (дир. д-р К. Левицький) й інші. Особливо заціkавився справою Черча Зем. Банк Гіпотечний, який вже й передтим фінансував дотеперішню селянську спілку. В останньому часі, як довідуємося, заціkавився Черчем й митр. о. А. Шептицький, все готовий йти з підтримкою гуманітарно-здоровним змаганням.

В розмірно короткому часі Ініц. Комітет виконав велику працю й приготовив грунт до перетворення дотеперішньої цивільної (селянської) спілки в спілку з обмеженою порукою на широких громадських основах. На день 5. лютого ц. р. призначено перші (установчі) заг. збори спілки: Мінеральний живець „Черче", які однак не могли вилитися в позитивне завершення з огляду на пануючі тоді морози й сніговії та спричинені ними комунікаційні трудноші. Відсутність багатьох зголошених членів на тому вібранні примусила ініціяторів — після прояснення правного стану наміченої спілки — відложити заг. збори до більше пригожого часу. Вичекавши до привернення нормального залізничого руху Ініц. Комітет назначив *загальні збори спілки на день 1. березня* ц. р. (в 5. год. попол. в салі Центробанку Ринок 10). Треба сподіватися, що тепер вже ніщо не буде стояти на перешкоді завершенню спілки та що після підписання нотаріяльного договору спілки й вибору відповідних органів (Надз. Ради й Управи) розпічнуться праці біля розбудови Черча, нашої одинокої загально-громадської купелево-лічничої місцевости.

Треба сподіватися, що на цих перших заг. зборах не бракуватиме нікого, хто має зрозуміння для розбудови нової ділянки нашого промислового, а одночасно й гуманітарно-здоровного життя. Треба сподіватися, що під проводом наших центральних установ обеднаються всі чинники, яким дорогі мінеральні скарби нашої землі.

Свята „Просвіти".

ЛЮТОВИСЬКА (ф. Самбір) — відбули 22. січня ц. р. у виповнених по береги 3-ох салях місцевої читальні свято 60-ліття „Просвіти". Богату програму виповнили сили читальняних членів при участи о. І. Чичули та п. Менціського (вишкіл хору). Мешканці села відсвяткували ювилей дуже врочисто та навіть вдержалися від тяжких робіт, а вікна своїх мешкань удекорували наліпками, з яких дохід призначений для „Просвіти". — **ЛІЩОВАТЕ (ф. Сянік)** — відбуло це свято 10. ІІ. ц. р. при діяльній участи оо. П. Андрейчика та Й. Дороцького. Тогож дня відбула читальня загальний збір. — **ЯЙКІВЦІ І ЖИРАВА (ф. Журавно)** — святкували спільно ювилей „Просвіти" 22. І. ц. р. Всі вікна були прибрані наліпками. Свято зачалося Службою Божою, по якій слідувала академія. В церкві та з наліпок зібрано 51.25 зол. Це свято мало додатній вплив на доокoличні села, які й у себе задумують улаштувати таке свято.

Бурливе засідання сойму.

За відповідальність мін. Чеховича

На засіданні сойму 26. лютого пос. Возьніцький (Визв.) мотивував внесення на потягнення до відповідальности мін. скарбу Чеховича за переступлення бюджету. Коли трибунал прийде до переконання, що вину за переступлення бюджету поносить хтось більше, то безсумніву сойм витягне з того відповідні висновки. Коли внесення відішлють до комісії, найдуть засоби, щоби там його скоро поладнали. Рішатиме третій чинник, уповажнений до того й обовязаний найв правом. Внескодавці жадають відіслання внесення до комісії, а до якої це установить маршалок сойму. Марш. сказав, що згідно з уст. 5. зак. про держ. трибунал дискусія може мати лише два виходи: 1) внесення на приступлення до денного порядку, 2) внесення на відіслання справи до комісії. Що торкається комісії, то покликується на прецеденс, яким було обвинувачення мін. Кухарського в 1924 р. Опісля віцемарш. Домбський дав голос пос. Рибарському (Кл. Нар.). Клюб ББ. счинив великий галас, кричали „Жирардів"! Вкінці марш. зарядив перерву. Після перерви маршалок заапелював до палати, щоби в інтересі парляментаризму і краю шанувала свободу слова. Пос. Рибарський знову виступив на трибуну і ББ. знову счинив великий галас. Пос. Санойца кричав: це ендецька провокація, це безсоромність! Пос. Санойцу приклинкують до порядку вдруге й утрете з записанням до протоколу. Галас змагається а бесідник диктує свою промову стенографам, кінчаючи: Голосуватимемо за відісланням внесення до комісії. Санойца кричить без упину: Ганьба! Пос. Вижиковський: Чому п. Складковський не закличе поліції на тих панів.

Приходить до слова прем. Бартель. Він сказав, що пос. Возьніцький закинув йому, що підписав внесення на поставлення перед держ. трибунал мін. Кухарського. Колиж подібна справа зайшлаб тепер, я підписав би також таке внесення: Уряд під політ. і форм. оглядом довів до направи скарбового та фінансового положення (голос на лівиці: Самообман!) Факти переступлення бюджету є в нашій господарці зовсім не новим, бували досі. Щойно з устійненням нових умовин праці ці бюджет. переступлення будуть маліти та з часом обмежуватися до мінімум. Виключені не будуть ніколи. Повстане бюдж. закон, який під форм. оглядом ці справи управильнить. Цей закон є в стадії творення. Тактика партій, що боряться з урядом, основується на вимиканні фронтових ударів і на завдаванні ударів поодиноким мін. патрулям. Тепер вдарили на відтинок дуже сильний і старалися вжити й трійливих ґазів. (Голос: Ви не хемік.) Овшім, знаюся на цьому. Хочете, панове, щоби хмари витвореного тут політ. іприту затруювали атмосферу в Польщі. „Уряд не знає рахунків з публ. грошей!" з таким кличем хочете піти в країну та побідити нелюбий вам уряд. Стверджую, що держ. рахунки за минув. рік не є тайною, найв. держ. контр. палата може здати звіт із господарки уряду. Переступлення бюджету за рр. 1927/28. уряд предложить парляментові одночасно з замкненням рахунків за цей час після затвердження цих останніх найв. палатою держ. контролі. Не раджу панам шукати успіхів на заатакованім відтинку (голос: не журіться!) На цьому скінчено дискусію.

На внесення пос. Возьніцького голосували поіменно. Зголосили два внесення: 1) пос. Возьніцького, щоби внесення на поставлення мін. скарбу Чеховича перед держ. трибунал відіслати до комісії, 2) внесення пос. Кшижановського, щоби над справою перейти до денного порядку. За відісланням до комісії заявилося *219*, проти *132*, шість карток віддали чистих. Марш. оголосив вислід голосування та предложив відіслати внесення до бюджетової комісії. Предложенню цьому спротивився пос. Ліберман (ППС) і зажадав, щоби справу розглядала спец. комісія. Марш. щераз запитав, чи приймають його предложення. В голосуванні витворилося цікаве положення, бо навіть соціялісти з цілою палатою голосували за предложенням марш. Дашинського, проти якого передтим виступав пос. Ліберман.

Дальші наради перервано. Найближче засідання в середу попол. На денн. порядку неполагоджені справи нинішн. засідання.

Предсідником бюдж. комісії є пос. Бирка, та він тепер на відпустці для поратування здоровля. Його заступає пос. Вижиковський (Визв.) Яка буде дальша доля справи мін. Чеховича годі покищо передбачити.

Після оголошення голосування прем. Бартель виїхав до Бельведеру, де конферував з марш. Пілсудським.

Марш. Пілсудський і мін. Залеський ідуть у Румунію.

Мін. Міронеску сказав на пресовій конференції у Варшаві, що взаємини між Польщею та Румунією стають щораз щиріші, чого доказом є остання заява марш. Пілсудського, що продовжатиме відпустку в Румунії та факт, що мін. Залеський іде в травні ц. р. з дипл. візитою у Букарешт.

Обід у честь мін. Міронеску.

Мін. Залеський уладив обід у честь ром. мін. закорд. справ Міронеску. Мін. Залеський виголосив промову на тему польсько-ром. приязни. Йому відповідав мін. Міронеску. На обіді був і марш. Пілсудський.

Вибух ґазу в Німеччині.

В азотових заведеннях у Тростберґу (біля Травнштайну) вибухли ґази. Завалилася 30 метрова вежа і засипала кільканадцятьох робітників. Видобули досі двох убитих, є дуже тяжко ранених і кільканадцятьох легко. Ціле місто окутали хмари чорного диму.

ЧСР. не хоче Троцького.

„Лідове Новіни" повідомляють, що колиб Троцький просив чсл. власти позволити йому приїхати до Чехословаччини, то його просьби не уагляднять.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·88·00—8·88·50, канадійський долар 8·82·00—8·82·50, чеська корона 0·26·40—0·26·70, австрійський шілінг 1·25·00—1·25·50, румунська лея 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·80—0·34·80, швайцарський франк 1·71·33—1·71·50, фунт штерлінгів 43·30·00—43·60·00, радянський червінець 17·50—18·50.

Золото: 20 корон 36·40·00—36·70·00, 20 франків 33·75·00—34·40·00, 20 німецьких марок 41·70·00—42·00·00, 10 російських рублів 46·30·00—46·70·00.

НОВИНКИ

— Заняття „Діла". Вчорашнє число „Діла" заняло нам Старосто Гродське. В хвилі, коли даємо про це замітку до друку, не знаємо ще, що в тому числі підпало конфіскаті. Це 6-те заняття нашого органу в цьому році.

— Чи буде неврожай? У звязку з довготревалою та сильною зимою побоюються, що в більшости земель зах. Европи вимерзне озима пшениця. Це тому, що англійська порода пшениці, яку засівають у цих країнах, є мало відпорна на морози. Нпр. у Німеччині вже тепер заповідають неврожай пшениці. Польські хліборобські кола інформують, що зерно пшениці, яку засівають у Польщі, є дуже видержане на мороз, тому не треба боятися неврожаю. Одначе власної пшениці в Польщі ніколи не вистарчало, навіть на власні потреби. Її все спроваджували із чужини. Тому то на випадок европейського неврожаю на польських ринках відчують прикро дорожнечу пшениці. Довготревалі морози заподіяли вже великі школи в овочевих садах. Потерпіли передовсім бресквн на півдні (Заліщики) і черешні майже в цілій державі; мороз відбився також на яблуних і грушах, бо богато з них, коли не були забезпечені, потріскали від морозу.

— І урядовці будуть учитись. Кілька днів тому передавали ми звістку про урядовий проект, щоби для вчителів зорганізувати спеціяльні курси, на яких професори університету будуть довчати їх метод педагогіки. Тепер міністерство внутрішніх справ у Варшаві задумує створити окремий науковий інститут для підготовлювання державних урядовців І-ої категорії. Буде це адміністраційна академія.

— Ріжні вістки. Померли: англійський підбігуновий дослідник д-р Лестер Аткінсон у 46 р. життя у Льондоні; в Єні проф. Вільгельм Райн, автор „Енциклопедичного підручника педагогіки" і „Нарису системи педагогіки". — Донька бельгійського короля Марія Джозе давала цими днями фортепяновий концерт на добродійні цілі. — Англ. летун Кемпбел побив рекорд перелету з Найробі (східн. Африка) до Льондону в 8 днях. — Побережа Чорного Моря вкриті таким снігом, що населення відрізане від деяких міст голодує. — Син відомого англійського „поета лавреата" льорда Теннісона дістав у спадщині по батькові 146.338 фунт. шт. — У Білгороді застрілився радник мін-ства фінансів Дуліч, у менті, коли його зрештували за зловживання. — Урядова статистика Австралії каже, що минулого року було там 36.700 жидів. — В Югославії зударився „Орієнт-Експрес" з товарним поїздом. — Між Ню Йорком і островами Бермуда вибудують плаваюче літнище.

— Льоґіка фанатиків. У „Комуністі" з дня 14. п. м. находимо статейку п. з. „Антирадянський виступ ученого Галанта. Наслідувач академика Єфремова". Галант — голова гербаїстської комісії при Академії Наук. Його головний злочин, що він „цілком буржуазна постать" і що „свої праці присвячені історії евреїв на Україні, комісія не післала на рецензію ніодному органу радянської преси, а в той-же час післала їх за кордон до Палестини органам еврейських фашистів, до палестинської буржуазної газети і до сіоністського органу в Льондоні. Далі: одна льондонська сіоністська газета оцінює деякі місця цієї роботи як матеріял проти радянського уряду і як газета буржуазна дуже вітає цей матеріял і самого Галанта". Що-ж цей Галант має спільного з Єфремовим? Послухайте: „У цих вигуках буржуазної преси ми бачимо цілковиту аналогію до того, як українська буржуазна преса зустрічала виступ академика Єфремова". Одним словом: цензори правовірного комунізму оцінюють „правовірність" письменника та вченого не на підставі того, що він пише, а на підставі того, що про нього пише — буржуазна преса. Як бачите — наша похвала рівна присудові смерти.

— Англійські вибори. Найближчі англійські вибори коштуватимуть усі три партії грубі міліони. Вже нині на підставі приблизних обчислень подають кошта виборчої кампанії кожної партії: 80 міліонів зол. Консервативна урядова партія покористується вже тепер радіовими апаратами. Кіна будуть ужиті також для політичної пропаганди. Вже тепер починається в Англії війна міліонів голосів і міліонів фунтів штерлінгів.

— Рекорди. Бувший кат славної ню-йорської вязниці Сінґ-Сінґ, Джон Гульберт, застрілився в своїй хаті двома кулями. Він мав 60 літ і за останніх 12 літ своєї служби посадив на електричнім кріслі 141 осіб. Він покинув свою професію в 1926 р. і жив самотником у своїй громаді, де ніхто не піддержував з ним ніяких зносин. Він попав у нервовий розстрій. — У Портсмуті померла в 81 р. життя жінка Іванна Ребека Гвол, що була сім разів замужня, останнє вийшла замуж у 74 р. життя. Вона носила на пальцях усі свої шлюбні перстені.

— Дрібні вістки з СРСР. У Ленінграді викрили зловживання „хлібними книжечками", роблені по безсмертнім зразку Гоголя: управи ріжних домів записували як комірників „мертві душі". — Всеукраїнський Центр. Викон. Комітет скасував обовязок масового вставання на судовій салі у мент, коли кличуть „суд іде!" і коли оголошують присуд. — Артисти жидівської „Габіми" з Москви, що вернулись у Москву з чужини, просили дотичні органи влади, щоби „Габімі" дозволили вернутись назад до СРСР. Дарма, що за ними інтервеніював Луначарський, дозволу не дали. — На святочнім річнім засіданні Академії Наук досмертній секретар Ольденбурґ, торкаючись питання взаємин між настроями радянської опінії і Академії, сказав: „Ми не можемо заперечити, що в соціяльній критиці є чимало правди. Але одночасно маємо не менше право заявити, що в ній є і дещо невірного, основаного на неповній знайомости нашої праці. Нове життя широко реорґанізоване Академією покаже, що її праця минула і за останні роки була корисна та важна". Від нових академиків-комуністів промовляв програмово Крижановський, заявивши, що комуністи-академики входять до Академії зорґанізованим фронтом матеріялістів-діялектів і що їх праці будуть для Академії значною піддержкою.

— Маци до СРСР. Радянський посол у Берліні повідомив урядово берлінський хуситський комітет, що радянський уряд дав дозвіл на привіз до СРСР 50 вагонів маци для російських жидів.

— Бурлацька доля. У Парижі є захист для бездомних на вулиці Токвіль. Цими днями 11 з них отруїлось у ночі світляним газом. З них пізнали лише одного старця шевця Блеза. Інших 10 виставили у прилюдній мертвецькій „морґ" на показ, може хто зголоситься і пізнасть їх. Той, хто заходить до захисту на Токвіль не має обовязку казати свого прізвища ні показувати ніяких паперів. Кожний входячи називає себе як хоче і так його записують. З десяти траґічно померших не пізнали нікого і ніхто не прийшов за ними до „морґи", щоби їх пізнавати.

— Лік на довговічність. Американська преса присвячує статейки з фотографією [illegible]тонської громадянки Вільгельміни Робінсон, заслуженої тим, що дожила здорова до 100 літ. На запит репортерів, чому вона завдячує свій гарний вік, вона відповіла: „Своє довге та щасьє життя завдячую тій обставині, що ненавиджу мущин і що я не була така дурна, щоби виходити замуж".

— Зріст числа вязнів у Злучених Державах. Спеціяльна комісія вашинґтонської палати, яка покінчила розсліди над вязницями в Злуч. Державах, доручила, щоби федеральну тюрму побудувати в Філядельфії. У звідомленні комісії подано таке пояснення: У недалекій будуччині побудується нові вязниці і доми праці для федеральних вязнів в осередках з багатолюдним населенням. Перший крок зроблений через побудовання вязниці в Ню Йорку, де міська влада вже не могла примістити вязнів. Крім Філядельфії, каже комісія, федеральна влада має побудувати вязниці в Бальтімор, Бостон, Клівленд, Сісінеті, Шікаго, Ст. Люїс і Сан Франціско. Тюремне питання стає гострішим в Америці з кожним днем, бо число вязнів зростає щороку на 10 процентів. Навіть приспішена будова вязниць не порадить на приріст злочинців. Усі вязниці в Америці переповнені, бо число осіб арештованих, обвинувачених і засуджених зростає постійно дуже хутко. Комісія каже, що переконалась, що всі вязниці й арешти, не лише федеральні, але й навіть повітові та громадські, переповнені і вязні сидять без роботи.

З життя наших установ.

Загальні збори філії „Просвіти ім. Т. Шевченка" на місто Львів.

Дня 24. лютого ц. р. відбулися в салі Т-ва „Українська Бесіда" у Львові загальні збори львівської філії „Просвіти ім. Т. Шевченка". Взяло в них участь 248 членів. Зборами проводив дотеперішний голова філії д-р Цимбалістий. По звіті секретаря з діяльности Виділу розвинулася дискусія, що оберталася біля звіту, але нічого замітного та корисного, що вартоб було взяти на увагу в майбутній діяльности філії, вона не дала. По дискусії принято внесення Контрольної Комісії на уділення абсолюторії уступаючому Виділові та приступлено до виборів нового Виділу.

Вибори дали такий вислід: головою філії став п. Петрик Петро, а членами Виділу: пп. С. Похмурський, І. Павлик, Е. Макарушкова, М. Дужий, Ф. Волчук, А. Березовський, М. Лизунець. На заступників виділових вибрані: д-р О. Прийма, М. Юрійчук і Г. Ганущак. До Контрольної Комісії ввійшли: дир. Б. Янів, проф. Терлецький Омелян і о. Каштанюк.

Нововибраний Виділ рішив на першому своєму засіданні зайнятися між іншим підготовчою працею до урохомлення Народнього Університету. В такій важній і далекосяглій справі заслугує він безумовно на повну піддержку всього громадянства.

„Гаркун Задунайський" на пописах в Катовицях.

(Допис.)

Закидують нам недостачу підприємчивости. Цей закид можна було ґенералізувати, але не тепер. Між нами находяться вже такі комерсанти, що як комерснуть, то вже перебирають усі міри, а в результаті повстає скандал.

Дня 8. ц. м. появилася в „Kattowitzer Ztg." реклама, якою заповідано, що 11. лютого виступить в катовицькім театрі український народній балет, який по дорозі на світову виставу в Барцельоні, по дуже успішних виступах в цілій Польщі, останньо в Кракові, дасть одинокий раз також у Катовицях виставку з богатим, в Катовицях ніколи небаченим репертуаром пречудових сольових і ін. українських нар. „танців". Катовицька німецька публика з виробленим артистичним смаком і жаждою побачити щось оригінального, явилась численно, тимбільше, що у програмі було вичислених аж 14 точок.

11. лютого, 10. год. вечер. Саля набита переважно інтеліґенцією, богато вуглевих баронів і т. д. Всі очікують піднесення куртини. Куртина нарешті підноситься, а рівночасно різнула „симфонічна орхестра", зложена з фортепяну і скрипки. Музика вигравала несотворені речі, правда, дещо подібні до українських нар. мельодій. Головно скрипак знущався над нервами слухачів, але пізніше підібрав охоти і грав цікаво, наче музика в Двемброні, над раном на весіллі. І так мужно переграли музиканти понад дві години... Треба просто подивляти холоднокровність нім. публики, котра хіба тільки з огляду на приязнь до українців спокійно перенесла правдиві танталеві муки.

Під звуки такої то „орхестри" виступив балет під проводом Івана Микитеюка групами від 1 до 4 пар. По кількох точках публика мусіла щиро співчувати з „балетниками": настрій, міміка і рухи „балетників" були дійсно пожалування гідні. Було то радше „хождение по мукам", а не танці. Без дрібки життя, без темпераменту мішались танцюристи, як телята, призначені на заріз. Кілька зле і штивно виконаних коломийкових кроків і підскоків та шабльонових, по школярському виконаних вимахів рукавами послужили їм на виведення 14 ріжних танців! Одначе „clou" виступів доморослих „балетників", які вискочили на пару днів зі шкільної лавки і попробували щастя в світі, до того перед незвичайно культурною публикою, становив аркан, підчас якого одному з „балетників" шаравари почали спадати і відслонили брудну сорочку... Одначе „балетники" завзято продовжали своє „мистецтво" і додрупцювали до кінця...

Чи можете собі уявити, українські читачі і читачки, яку муку і стид перенесли українці, присутні на салі?! Хорий на серце був би не пережив отсього балету!

Всім українцям було зараз ясним, що тут мається до діла з якимсь „гохштаплерством". Чужа публика лише здвигала плечима й оглядались одно на одного. Можна собі уявити, що вона собі думала. Ці „балетники" богато пошкодили всім будучим нашим виступам на Шлеську.

Треба зазначити, що „балетники" — це були діти і робили враження, начеб вони під якимсь примусом, просто з квасними мінами, малощо не з плачем виконували свої „точки". Ясно, що публика була розчарована й уважала себе ошуканою, але була настільки культурна, що не висвистала „балетників" відразу. Це можна приписати лише й виключно прихильности німців до нашої справи, чого найліпшим доказом була більше як поблажлива рецензія найближчого дня в „Kattow. Ztg." Додати ще треба, що строї були дуже бідненькі, цілий час ті самі, а дівчата виступали одночасно в чорних, білих і жовтих мештах...

Словом — „балет" був скандалом. Вину поносить безумовно „орґанізатор", що зібрав кількоро дітей і пустився на легкий заробіток, компромітуючи й осмішуючи наше імя і цілий нарід. Цей „балет" пошкодив сильно всім будучим українським виступам на Шлеську, де наш нарід і його мистецтво по численних виступах хору Котка мали найкращу опінію.

Присутні українці.

Театри.

Великий Міський театр:

Середа 27-го, г. 7·30 веч. „Борис Годунов“, опера.

Четвер 28-го, г. 7·30 веч. „Княжна долярів“, оперета.

Пятниця 1-го, г. 7·30 веч. „Юліян Станиславович“, песа на 3 дії А. Цвіковського (премієра).

Кіна.

„Аполльо“: „Голгофта кохання“.

„Лев“: „Дитина сильніць“ і „Пятно кохання“.

„Оаза“: „Янгол вулиці“.

„Палас“: „Каріера сучасного молодця“.

„Фатаморгана“: „Атлянтида“.

Програма радіо.

Четвер 28-го.

Париж (1744) 12·00. Концерт оркестри. 15·45. Симфонічна орхестра. 20·30. Концерт.

Льондон (358) 17·00. Секстет. 20·45. Радіокабарет. 22·10. Музика до танців.

Берлін (475,1). 16·30. Концерт. 19·30. Відчит письм. Кезермана про Бенарес, святе місто.

Відень (519,9) 11·00. Музичний квартет 19·30. Арії з опер і оперетов.

Мюнхен (536,7) 17·20. Легка музика. 20·00. Симфонічний концерт.

Гамбург (391,6). 16.15. Веселі пісоньки. 21·15. Баляди та рапсодії.

Варшава (1385,7) 17·55—18·50. Камеральний концерт 22·30—23·30. Дансінгова музика.

Краків (955). 21.15. Пісоньки Фрера.

Познань (336,3). 20·30. вагнерівський концерт 20·45. Російські пісні та романси. 1·05. Концерт балялайок.

Кенігсберг 280,1). 20·05. Віольончеля.

Москва (1450). 19·00. Симфонічний концерт.

Пятниця 1-го.

Париж (1744). 12·50. Концерт. 15·45. Концерт. 20·30 Радіоконцерт.

Льондон (358) 13·10. Органи. 21·00. Симфонічний концерт. 23·45. Фортепян. концерт.

Берлін (475·4). 16·30—18·00. Орхестра 20·0. Легка музика.

Ляйпціг (361,9). 16·30. Німецька камеральна музика 18 в. 20·00. Симфонічний концерт.

Гамбург (391.6). 16·15. Орхестра цитристів. 20·00. Симфонії Моцарта.

Франкфурт (421,3). 19·30. Радіоорхестра.

Мюнхен (536,7). 16·30. Легка музика. 21·05. Радіоорхестра.

Відень (519,9). 11·00 Легка музика. 20·05. „Земля“ комедія і джезбенд.

Варшава (1385,7). 17·55—18·55. Оркестра з „Морського ока“. 20·15. Концерт Фільгармонії.

Краків (955). 18·30—19·10. Всячина.

Познань (336,3). 17·55—18·50. Музика П. Чайковського

Москва (1450). 10·10. Опера. 20·00. Літературна пятниця.

Спішіться з висилкою членських вкладок до Т-ва „Просвіта“. Нехай ні одного не буде між нами, який не став би в ювилейному році його членом.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Катря Стерлюківна і д-р Володимир Карпович складають 50 зол. на „Рідну Школу“ замість повідомлень про своє вінчання, яке відбулося 3. лютого 1929. в Успенській церкві у Львові. 1—1

Замість повідомлень про вінчання інж. Стефана Левицького і п. Ірени Наталії Паризле, абс. філософії, яке відбудеться дня 2. III. н. р. зложено 50 зол. на руки Т-ва „Жіноча Громада“ в Чернівцях. 1530 1—1

Піврічний попис учеників Висшого Музичного Інституту ім. М. Лисенка у Львові, відбудеться в четвер дня 28. лютого о год. 7-мій вечером в великій салі Муз. Тов-а. Вступ вільний за програмкою в ціні 50 сот. 1529 1—2

Українське Лікарське Товариство подає до відома своїх членів, що є до обсади дві вільні посади лікарів; одна державна, друга в пов. Хорих. По близші дані звертатися на адресу Д-р Максимонько, Львів, вул. Кадецька ч. 4, II. пов. 1—1

Загальні Збори Філії Українського Краєвого Товариства Допомоги Інвалідам в Тернополі відбудуться зі звичайним порядком нарад дня 10. березня 1929 р. в годині 4-ій по пол. в домівці Читальні Просвіти в Тернополі при вул. Міцкевича ч. 11. Проситься за численну участь. — **Виділ Філії „УКІОД“ в Тернополі.**

Надзвичайні датки на потреби „Рідної Школи“ зложили в золотих: Замість святочних і новорічних побажань: ВП. Юрій Сасик, Борислав 20, Стефан Левицький, нотар в Підгайцях 10, о. Степан Книш, Станиславчик 10, Меланія і о. Жибчин з Брустур 5, о. Теодор Матейко, Опришківці 5, Володимир Кузьмович, управ. української гімназії в Дрогобичи 5, Денис Щербицький, Серники на Поліссю 5 і в день іменин Д-ра Василя Дмитрюка і Мецената Василя Коцюбинського 10, Учениці гімназії СС. Василиянок, Львів 61, з нагоди іменин директора Д-ра Василя Щурата; Іван Волошак Старий Самбір 18·65, як збірку на Маланчиному вечері і просить усіх Панів і Пань, що не мали змоги бути на „Маланці“ зложили теж свою лепту на „Р. Ш.“; Богословія гр.-кат. Семинара, Перемишль 50, з нагоди іменин Всеч. і Впр. о. Мітрата Ректора д-ра Василя Пидиши; Союз Українок, Жидачів 100, Кружок українських студентів, Вильно 30, Осип Гемберівський, Белз 10, як збірку з нагоди хрестин у п. Агрев в Виткові; Дамян Олійник, Нестаничі 6·50, як збірку на весіллі; Д-р В. Петриця, Тонн 30·25, як збірку на весіллі у Гр. Парницького з Анною Скрипитулівною; Гудейчук Іван, Новий Торг 10, місто вінця на домовину бл. п. о. М. Баричка. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 1526 1—1

Пригадка. XI. Загальний Збір „СУ ПРУГА“ відбудеться в неділю дня 3. березня 1929 р. о годині 10-тій рано в домівці при вул. Коперника ч. 16. 1527

З Українського Філятелістичного Товариства у Львові. Виділ Українського Філятелістичного Товариства у Львові, вул. Зиморовича ч. 20, подає всім членам і українським філятелістам до відома що сходини відбуваються тепер двічі в місяць, а саме в суботу по 1. і 15. кожного місяця, в год. 6-ій вечером.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БУВШИЙ активний австрійський капітан, а опісля майор Української Армії, пошукує якогонебудь, найрадше бюрового заняття. — Зголошення до греко-катол. Уряду парохіяльного в Короввию п. Lubaczów. 1519 1—1

ФРАНЦУСЬКОГО і фортепяну вчить дипльомована професорка. Листи до Адміністрації „Діла“ під „Француженка“. 1531 1—1

МОДНІ бранзолєтки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровскі-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа). Тел. 7—29. 366 33-?

ІНСТРУКТОРКА потрібна сейчас до помочі в науці для двох дівчат учащаючих до II. кл. класичної гімназії. Латина вимагана. Зголошення: о. Ярослав Лучаківський Мостище п. Долина. 1515 3—3

НА рати МАТЕРАЦІ 3 подушки 30 зол. Волосінні 75. Вклади дротяні 25—. Канапи до розкладання гобелінові 55—. Фотелики розкладані 45. Гобелінові отомани 55. Ліжка сіткові 40. Вішала стоячі 25. Умивальки 5. Ліжко носилне ... Дітячі білі лакеровані 50. Фабрика **ЗАКС** Личаківська 112. 3—4

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні дамські годинники переробляємо на ручні. 3 6 143-?

ПЕНСІОНАТ п. Лукашевської в Косові повідомляє, що приймає гостей на весняний сезон з днем 1. березня н. р. 1454 5—8

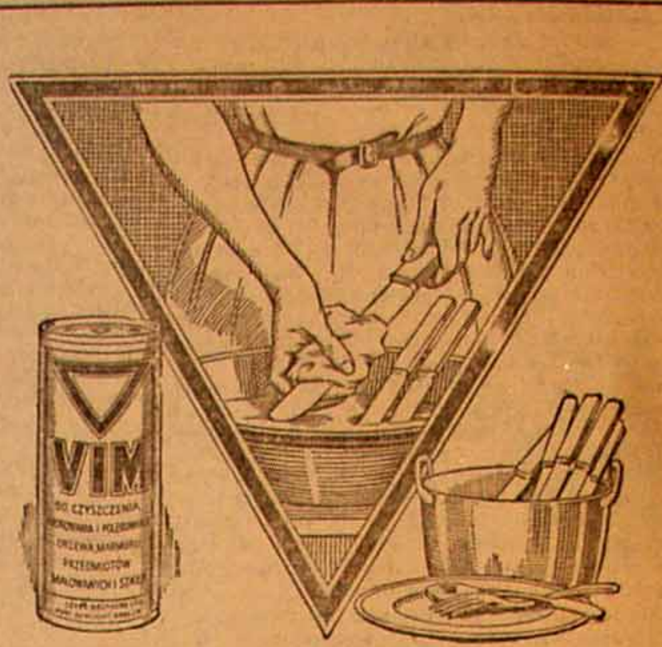
ДО ВИНАЙМУ комната з осібним входом, уряджена, світлом — опалом услугою — для одної або двох осіб. — Відомість вул. Длугоша ч. 21. Дозорець вкаже. 1528 1—2

УНЕВАЖНЮЄТЬСЯ військову книжочку на імя Василь Герич, син Івана, урodж. 1904 р., видану через П. К. У. Самбір.

УНЕВАЖНЮЄТЬСЯ військову книжочку на імя Стефан Бучкович, син Павла, ур. 1899 р. видану через П. К. У. Самбір 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка.

Отсею дорогою складаємо щиру подяку всім О. О. Духовним, що взяли участь в похоронах бл. п. о. Володимира Коюровського, шамбеляна Н. С. і пароха в Городниці, а то: Отцю деканови Богачевському з Говилова, о. Иосифові Гонькову, совітникові з Борок, о. пароxові В. Павликови з Постолівки, о. Малиновському з Чабарівки, о. Ломницькому з Трибуховець, А. Слівинському, о. Гавраченкови з Гусятина, о. Величкови, о. Сінгалевичеві зі Сорок, як також латинським о. о. духовним, а то о. канонікови Матусови з Гусятина, о. Дроздовському, а з осібна о. деканови Богачевському, який сердечною промовою попрощав Покійного з парохіянами і родиною, о. Иосифові Гонькову, що дуже сердечно занявся від першої хвилі нашого нещастя і о. пароxови В. Павликови, що як сусід занявся похороном. Нехай Бог сторицею винагородить. — Родина. 1525 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10